

Polisen laddar munnen full och Monia Håkansson förbereder sig för att få en dusch i ansiktet. Men egentligen är det alpackan bakom som irriterar Polisen och som kräkduschen, bestående av maginnehåll, är avsedd för. Monia klarade sig undan den här gången.

Vad händer där - och vad händer här? Alpackornas vakna kynne är utmärkande för dem. Ann Marie Gerber Santesson står i bakgrunden och betraktar roat sina "gossar".

Al Pacino har inte tid att vänta och då gäller det att hitta snabba lösningar. Axel Persson tar en genväg över bommen för att inte hamna på efterkälken.

Här tränas socialt samspel utan ord

TERAPI Kommunikation kan vara invecklat, inte minst för dem som har en autismdiagnos. De har svårt att läsa av situationer och samspela med andra, men ett sätt att träna dessa förmågor är att umgås med djur. Sex elever från en gymnasiesärskola i Hässleholm besökte nyligen en flock alpackor i Gröstorp och fick ta några av djuren på promenad i villakvarteren. Det krävde en ömsesidig kommunikation i varje steg.

TEXT MONICA OTTEBY FOTO GABRIELLA SCHULZ

My Lindell, Monia Håkansson, Jeff Haraldsson, Axel Persson, Hannes Sandberg och Mikaela Kjellkvist från Norrängsskolan i Hässleholm har precis kommit hem till Ann Marie och Paul Gerber

Santesson strax utanför Simrishamn, och står nu öga mot öga med en flock ulliga alpackor. En bråkdelens sekund betraktar djur och elever varandra, sedan kliver alpackorna nyfiket fram, spänningen

släpper och ungdomarna skrattar högt. Norrängsskolan är en gymnasiesärskola med fem nationella och tre individuella program. Ett av de individuella programmen riktar sig till

Gröstorp

elever med diagnos inom autismspektrumet. Den grupp som just den här dagen har en så kallad upplevelsedag i Gröstorp har en hög utvecklingsnivå och det är svårt för en utomstående att upptäcka att de har en autismdiagnos.

– Att ha autism innebär att man har nedsatt förmåga till kommunikation och samspel och har svårt att förstå sig på sina egna känslor. Därför tränar vi mycket på att utveckla det sociala samspelet i möten med andra och i riktiga situationer, förklarar Christel Lennartsson som är specialpedagog på Norrängsskolan.

Under de fyra år eleverna går i gymnasiet har de en kurs som heter

livskunskap och då åker de på utflykter och gör något tillsammans. Syftet är att träna dem i vardagliga situationer, till exempel i att använda allmänna kommunikationsmedel.

– När ungdomarna inte förstår vad som händer, blir det en stressad situation för dem. Det kan vara en sådan sak som att tåget plötsligt ska avgå från en annan perrong än vad som tidigare sagts. Men tillvaron är ju sådan, det sker ständigt förändringar och det behöver eleverna möta, säger Christel.

Andra aktiviteter under upplevelsedagarna kan vara att gå på restaurang eller, som i dag, träffa alpackor. Tillbaka i skolan pratar eleverna om

vad de varit med om och tittar på fotografier som de tagit under utflykten.

– I de samtalen jämför de sina upplevelser. Och det är just det som är poängen, att de då kan se och förstå att man upplever samma sak på olika sätt, förklarar Christel.

Österlen Alpacka har uppfödning och i hagarna går i dag cirka 200 ston, valacker, hingstar och föl (termer är desamma som för hästar). Men Ann Marie och Paul är även mycket intresserade av att utveckla en verksamhet där alpackorna används i ett hälsobefrämjande och kommunikativt syfte. Alpackor är

vänliga och nyfikna till sin natur, men de är också mycket snabba att reagera och svara på det som händer runt omkring dem. Att ungdomarna från Norrängsskolan träffar just alpackor är inte en slump, alpackornas mentalitet passar dem med autismdiagnos särskilt väl.

– Alpackor är extremt känsliga och reagerar omedelbart på förändringar. Det är samma sak med våra elever och därför kan de känna igen sig i alpackornas beteende. Hur man gör får en omedelbar effekt, det innebär till exempel att om den som håller i alpackans grimskaft är lugn, blir även alpackan lugn. De kan samspela utan ord och det behöver våra elever trä-

na. Det går heller inte att ge order till en alpacka, för att det ska fungera behövs en ömsesidig respekt och turtagning och när ungdomarna ser att det ger resultat växer de som personer, berättar Christel.

Ann Marie Gerber Santesson tränar utvalda alpackor enligt metoden Camelidynamics. Det innebär att de övas i olika miljöer för att bli hanterbara på ett tryggt och tillitsfullt sätt. På Sandhammaren blåser det, vågorna slår och gräset prasslar. Det är många intryck att ta in och hantera för alpackorna.

”De är så ”rena” i sin kommunikation. Det är en känsla och ett uttryck i taget. Det finns ingen underliggande ironi eller dubbeltydighet som det kan göra i mellanmänsklig kommunikation.”

FORTSÄTTNING FRÅN FÖREGÅENDE UPSLAG

Ann Marie instämmer i allt detta, men understryker samtidigt noga att alpackor varken är fogliga eller tillgivna. De klarar sig utmärkt utan mental kontakt med människor. De är inte heller några ”gosedjur”, trots sitt ulliga, gulliga utseende.

– De är lite som katter, de håller distansen. Alpackor är inte tama av naturen så man måste lära sig att hantera och läsa av dem om man ska ha dem som husdjur. Vi arbetar med en metod som heter Camelidynamics och den går ut på att alpackorna ska lita på och känna sig trygga med oss, förklarar hon.

När ungdomarna från Norrängsskolan fått allmän information om alpackor är det dags för dem att välja var sin att ta ut på en promenad. Det är oväntat och oplanerat, men trots det bestämmer de flesta sig för att våga. Mikaela väljer en grå alpacka med det mycket långa och tuffa namnet I Get a Kick Out of You (även kallad Silver). Det visar sig bli ett lyckokast för dem båda. Mikaela, som inte varit med i större sammanhang tidigare och till en början varit något tillbakadragen, kommer

Autism

Autism har sitt ursprung i det grekiska ordet autos som betyder själv. Autism är en av diagnoserna inom autismspektrumet som även innefattar Aspergers syndrom, atypisk autism och desintegrativ störning.

Personer med autism har svårigheter i umgänget med andra. Förmågan att se saker utifrån andra människors synvinkel/ perspektiv är nedsatt liksom förmågan att samspela med andra. Problemen att kommunicera har oftast inte med rena språkproblem att göra, utan i huvudsak med att de inte förstår meningen med kommunikation och ömsesidighet.

Källa: Autism och Aspergerförbundet

bra överens med ”sin” alpacka och promenaden i villakvarteren blir en positiv erfarenhet.

Christels förhoppning är att hon nästa läsår ska kunna ha ett projekt med alpackatema. Det skulle innefatta flera besök hos alpackorna i Gröstorp.

– Ett sådant projekt tränar kommunikation och det är lustfyllt. Men det går inte att använda vilka djur som helst, det måste vara tränade alpackor som de Ann Marie har. Det är även speciellt att det är en stor flock, att det är så många djur.

När det, som för de här ungdomarna, handlar om att utveckla den kommunikativa förmågan har djuren en stor fördel jämfört med människor, menar Christel:

– De är så ”rena” i sin kommunikation. Det är en känsla och ett uttryck i taget. Det finns ingen underliggande ironi eller dubbeltydighet som det kan göra i mellanmänsklig kommunikation. Det är det ju inte bara våra ungdomar som har svårt att läsa av. Det är en äkta och trygg relation man bygger upp med djur, man lär sig ansvarstagande och tränar dessutom både på att tolka och uttrycka känslor.

Vill du ha lite godis? My Lindell frestar Mighty Quinn som sekunden efter försiktigt nappar åt sig de godsaker som bjuds. I bakgrunden Christel Lennartsson, specialpedagog på Norrängsskolan.

Ann Marie berättar att alpackor inte är det minsta aggressiva. Det går till exempel bra att blanda valacker, unghingstar och avelshingstar i en och samma hage utan att det blir bråk.

Just det karaktärsdraget gör att Ann Marie inte drar sig för att släppa ut 60–70 ston och föl på en och

samma gång i den hage där Monia, Jeff, Hannes, My, Mikaela och Axel står. Trots att de får den stora flocken tätt inpå sig blir ingen rädd, däremot ganska roade då ett sto som kallas Polisen (för sin självpatagna uppgift att hålla ordning på allt och alla) ”stänger in” fotograf Gabriella Schulz för att kunna ta sig en närma-

En alpacka får pälsen rakad i Bolivia. Det är här, i Anderna, den har sitt ursprung. FOTO: JUAN KARITA/SCANPIX

Alpackan gör inte mycket väsen av sig

ALPACKANS URSPRUNG är Anderna i Peru, Bolivia och Chile och den tillhör släktet kameldjur. Det finns två typer av alpackor, huacaya och suri. Huacayan har en fluffig, ullig päls medan surin har långa, rastalnkande lockar. Alpackans mankhöjd är cirka en meter och som fullvuxen väger den 50–80 kilo. Den gör inte mycket väsen av sig utan uttrycker sig med ett hummande läte.

ALPACKORNAS ULL är stark, lätt och väldigt mjuk och har en mycket god värmeållande förmåga. Ullkvaliteten är en viktig faktor i avelsarbetet.

DEN METOD Ann Marie Gerber Santesson tränar alpackorna med heter Camelidynamics. Den har sina rötter i en metod som många hästmänniskor är bekanta med: Linda Tellington-Jones' TTEAM, och har vidareutvecklats i USA till Camelidynamics. Metodens innebörd är att man ska lära sig att inte stressa sina alpackor utan få dem att lita på och känna sig trygga med människan. Då blir de hanterbara och harmoniska.

Källa: www.alpacka.se

Alpackaull är mjuk och håller värme mycket bra.

Vantarna är stickade av alpackaull och tillverkade på barnhemmet Hogar de Cristo i Peru. Barnhemmet är öppet för arbetande barn som behöver stöd och hjälp, till exempel med måltider och läxläsning. Vantarna säljs i Österlen Alpackas gårds- och webbbutiker, hälften av summan går till barnhemmet, den andra halvan till de stickande mammorna.

re titt på henne och kamerautrustningen.

När ungdomarnas upplevelsedag i Gröstorp är över råder det ingen tvekan om att den är uppskattad. Axel förklarar att han gärna vill åka hit igen och Monia strålar:

– Oh, jag älskade det!
Ann Marie och Paul, som båda är agronomer, har bott på Den Gamla Møllegården i Gröstorp sedan 1997. Dessförinnan bodde de i Pauls hemland Schweiz och levde ett vanligt villaliv. Men en annan livsstil lockade.

– Vi ville ha en gård, vi ville bo på Österlen och vi ville ha djur, berättar Ann Marie som alltid har haft ett stort och passionerat djurintresse.

Sagt och gjort, de flyttade till Gröstorp, köpte några får och började med lammproduktion i liten skala. Efter några år med färvel längtade de efter nya utmaningar och genom en god vän i Schweiz kom de i kontakt med alpackor och fascinerades av djurens många möjligheter, inte minst deras förmåga att få människor med problem av olika slag att må bättre. Österlen Alpacka har då och då olika grupper på besök under kortare eller mer långvariga perioder och Ann Marie, som gärna samarbetar med terapeuter, ser att barn och ungdomar blir mer tillfreds av att umgås och handskas med de specialtränade alpackorna.

– Men jag kan inte göra en vetenskaplig bedömning av effekterna, det får de utbildade terapeuterna göra,

påpekar Ann Marie. Jag står för kunskapen om djuren.

För några år sedan hade Österlen Alpacka i samarbete med Sjöbo kommun ett projekt som utgick från en grupp tonårsflickor med problematisk bakgrund. Genom att handskas och umgås med alpackorna fick flickorna med tiden allt bättre självkänsla och självförtroende. Gruppen som sådan stärktes också, flickorna utvecklade sin förmåga att samarbeta och hjälpa varandra tack vare alpackorna. Det finns idéer till liknande projekt, men det är svårt att förnä kommunerna att satsa pengar.

– Problemet är att det ännu är så okänt, du måste kunna visa resultat för att övertyga. Men många gånger kan du säkert uppnå samma terapeutiska resultat som du gör med handikappridning till exempel, menar Ann Marie.

De alpackor Ann Marie använder i den här delen av företagets verksamhet är noga utvalda och tränade för att bli hanterbara på ett tryggt och tillitsfullt sätt. Men precis som inte alla alpackor är lämpliga i ”kommunikationsarbetet” är inte heller alla människor lämpliga för den här typen av aktiviteter.

– De som saknar empati för djur tar vi inte emot, säger Ann Marie bestämt. För oss är våra djurs väl och ve det viktigaste och vi vill inte på något sätt utsätta dem för omild behandling. Det måste vara en respektfull och ömsesidig kommunikation, det gäller såväl människor som djur.

Ann Marie Gerber Santesson förbereder alpackorna inför promenaden och tar på dem grimmor.

Mikaela Kjellkvist står i hagen, omgiven av ston och föl. Hon kan känna sig trygg, alpackor är inte aggressiva till sin karaktär, däremot vänligt nyfikna.

Polisen är en linslus och håller sig gärna framme. Frågan är vilken fotograf hon ska gynna, Monia Håkanson eller Gabriella Schulz? När eleverna återvänt till skolan använder de bilderna som utgångspunkt för samtal om sina upplevelser med alpackorna.